

قواعد عربی (۵)

(رشته زبان و ادبیات فارسی)

www.ketab.ir

دکتر سیدعلی اکبر میرحسینی

سرشناسه	:	میرحسینی، سید علی اکبر، ۱۳۰۹-
عنوان و نام پدید آور	:	قواعد عربی ۵ (رشته زبان و ادبیات فارسی) / علی اکبر میرحسینی
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۲۷۷ ص.
فروست	:	دانشگاه پیام نور؛ ۱۹۴. گروه زبان و ادبیات فارسی؛ ۱/۴۷.
شابک	:	978 - 964 - 14 - 0134 - 6
وضعیت فهرست نویسی	:	فبا.
موضوع	:	زبان عربی - صرف و نحو - آموزش برنامه‌ای
شناخت افزوده	:	دانشگاه پیام نور
ه بندی کنگره	:	۱۳۹۳ ق ۹۵۶ م ۲۰۳ / PJ ۶
رد بندی دیویی	:	۴۹۲/۷۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۶۴۳۴۴۰

واژه عربی ۵

مؤلف: دکتر سید علی اکبر میرحسینی

ویراستار علمی: دکتر توفیق ه. سبحانی

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتاب و محتوای آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول شمارگان: ۱۰۰۰ سال: ۱۳۹۰

شابک: ۶ - ۰۱۳۴ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0134 - 6

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

قیمت: ۱۳۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

صفحات	عنوان
۵	سرآغاز
۷	بخش اول - اصول قواعد تجزیه و ترکیب
	بخش دوم - تجزیه و ترکیب بعضی از سوره های قرآن کریم و
۱۷	پاره ای از آیات
۲۳	سوره مد
۳۰	خود آزمایی ۱
۳۱	سوره تین
۳۷	خود آزمایی ۲
۳۹	سوره الطارق
۵۰	سوره الاعلی یا سج
۶۳	خود آزمایی ۳
۶۵	آیه اول و دوم و ... از سوره بقره
۷۵	خود آزمایی ۴
۷۷	قسمتی از آیه ۲۶ و ... از سوره بقره
۸۶	خود آزمایی ۵
۸۸	قسمتی از آیه ۶۹ و ... سوره بقره
۱۰۰	خود آزمایی ۶
۱۰۲	آیه سوم و ... از سوره آل عمران
۱۲۱	خود آزمایی ۷
۱۲۲	بخش سوم و ... از سوره آل عمران
۱۳۰	خود آزمایی ۸
۱۳۲	جاهد نفسك علی ...
۱۵۱	خود آزمایی ۹
۱۵۲	خود آزمایی ۱۰ تجزیه و ترکیب سوره مبارکه البلد
۱۵۳	بخش چهارم - تجزیه و ترکیب اشعاری از شعرای پیشین و معاصر

	خود آزمایی ۱۱
۱۶۲	صدیقک حین ...
۱۷۳	خود آزمایی ۱۲
۱۷۵	لاتنه عن خلق ...
۱۹۳	خود آزمایی ۱۳
۱۹۵	یسعی الفتی فی صلاح ...
۲۰۱	خود آزمایی ۱۴
۲۰۳	نأد هنا کما ...
۲۲۱	خود آزمایی ۱۵
۲۱۳	احسن الی ان ...
۲۲۵	خود آزمایی ۱۶
۲۲۷	جزی الله الشهد ...
۲۴۷	خود آزمایی ۱۷
۲۵۹	پاسخنامه

بسم الله الرحمن الرحيم

سرآغاز:

شیوایی و روانی سخن در هر زبان، نخست بستگی به رعایت قوانین و ضوابط دستوری آن زبان دارد. فصاحت و بلاغت کلام عربی نیز در درجه اول منوط به مراعات اصول قواعد صرف و نحو می‌باشد.

کلامی که در آن اصول قواعد صرف و نحو بیان رعایت نشده باشد هرگز فصیح و بلیغ نتواند بود.

مقصود از تجزیه و ترکیب عبارت عربی انطباق آن با اصول صرف و نحو است. برای اینکه بتوان یک متن را تجزیه و ترکیب کرد توجه به دو «اساسی» ضروری است:

۱ - شناخت و آشنائی کامل با همه قواعد صرف و نحو.

۲ - انطباق کلام با قواعد صرف و نحو.

کتاب حاضر که اساس آن بر تجزیه و ترکیب استوار است و برای دانشجویان دانشگاه پیام نور نوشته شده است، علاوه بر تجزیه و ترکیب عبارات، توضیحاتی همراه دارد. البته مقداری از قواعد صرف و نحو که جزء برنامه سالهای پیش بوده یادآوری و به تعدادی از قواعد و نکات دقیق و لازم اشاره شده است که برای تحلیل‌های صرفی و نحوی ضرورت دارد اما آن قواعد به خاطر رعایت سرفصل دانشگاهی در کتب پیشین نیامده است.

از این رو بعد از ترجمه هر متن، اعم از آیه و حدیث و شعر به مناسبت‌هایی، نکات دقیق و پیچیده دستوری با استناد به نظرات دانشمندان زبان دان، همراه با مثال تحت عنوان توضیحات ضروری بیان شده است. در انتخاب آیات، احادیث و اشعار جنبه‌های اخلاقی و تربیتی آن مورد توجه بوده است.

جنبه ادبی آن نیز از این جهت که حتماً نکته‌ای دقیق در آن به کار رفته باشد منظور گردیده است.

این کتاب در چهار بخش تنظیم شده است:

بخش اول: ادواری قواعد عربی و راهنمایی اصول تجزیه و ترکیب.

بخش دوم: نداد، از سوره‌ها و آیه‌های قرآن کریم.

بخش سوم: برخی از اشعار شعرای قدیم و جدید.

بخش چهارم: چند حدیث و روایت، مورد تحلیل و تجزیه و ترکیب قرار گرفته است.

در این تحلیل‌ها گاهی همه نکات لازم برای تجزیه و ترکیب یک متن به طور کامل و گاه مواردی به صورت تکراری توضیح داده شده است.

البته در بعضی جملات، کلمه‌ها به طور ناقص و رد تجزیه و ترکیب قرار نگرفته، بلکه نکات مهم و احیاناً مشکل آنها مد نظر بوده است؛ زیرا در بخش اول آنچه گفتنی بود به تفصیل آمده است و در توضیحات این بخش هم نکات دقیق و پیچیده صرفی و نحوی به تفصیل بیان گردیده است.

با توجه به محتویات کتاب به دانشجویان توصیه می‌شود که بخش اول را به دقت بخوانند و سپس تمرینهای داده شده را با هوشیاری حل کنند که ان شاء الله بعد از توفیق در فراگیری مطالب آن به مطالعه بخش‌های دیگر بپردازند.

و بالله التوفیق و علیه التکلیف

مید علی اکبر میرحسینی

بخش اول

ادب و قواعد تجزیه و ترکیب

جمله کلامی است مرکب از دو و یا چند کلمه که بین آنها اسناد تأمی برقرار شده باشد. مانند این کلام امام محمد بن علی الجواد (ع): (الْمُؤْمِنُ يَحْتَاجُ إِلَى تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ) یعنی: مومن نیازمند به توفیق الهی است. این کلام از هفت کلمه تشکیل شده است و هر یک از این کلمات خصوصیتی از نظر صرفی و نحوی دارند که شخص ادیب ناگزیر است که از آنها با اطلاع باشد.

بررسی خصوصیات صرفی و نحوی یک کلمه در یک سخن و به عبارت دیگر تحلیل صرفی و نحوی یک کلمه همان تجزیه و ترکیب است.

تجزیه، مصدر باب تفعیل، در لغت به معنی جزء جزء کردن است. اصطلاح علمای ادب بررسی خصوصیات صرفی یک کلمه است، اما ترکیب یک کلمه در یک کلام بررسی نقش و حالتی است که آن کلمه در آن کلام داراست.

خصوصیات صرفی یک کلمه در همه متنها یکی است و تغییر نمی کند اما خصوصیات نحوی آن بسته به موقعیتی است که در کلام دارد مانند: «جَاءَ عَلِيٌّ» «رَأَيْتُ عَلِيًّا» «مَرَرْتُ بِعَلِيٍّ» که «علی» از لحاظ خصوصیات صرفی در هر سه عبارت یکی است ولی از نظر نحوی در عبارت اول مرفوع و فاعل، در عبارت دوم منصوب و مفعول، در عبارت سوم مجرور به حروف جر است.